

เปิดแฟ้มเรื่องร้องเรียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินแก้ไขปัญห ความเดือดร้อนจากกรณีมาตรการของรัฐ ในการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาด ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ปริญญวัฒน์ ชมสวก¹

“ภาวะการระบาดใหญ่ทั่วโลก” หรือ “Pandemic” ตามความหมายขององค์การอนามัยโลก (WHO) คือ การแพร่กระจายของโรคใหม่ไปยังพื้นที่ทั่วโลก แม้ว่าการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะมีได้เป็นครั้งแรกที่มีการแพร่กระจายของโรคระบาดร้ายแรง หากมองย้อนกลับไปในอดีต ในยุคที่โลกยังไม่มีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย โลกของเราเคยมีการแพร่ระบาดของโรคติดต่อมาแล้วหลายครั้ง เช่น การระบาดของกาฬโรค อหิวาตกโรค ไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ H1N1 โรคทางเดินหายใจเฉียบพลัน (SARS) เป็นต้น แต่ในช่วงที่โลกกำลังพัฒนาก้าวไปข้างหน้า

มีการคิดค้นเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยมาใช้ในการแพทย์และการสาธารณสุขอย่างเช่นในปัจจุบัน การแพร่กระจายของโรคระบาดจึงอาจเป็นเรื่องที่ไม่มีใครคาดคิดว่าจะเกิดขึ้น และเมื่อมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เกิดขึ้นในประเทศไทย รัฐจะต้องพิจารณาบังคับใช้มาตรการในการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาอย่างเข้มงวดและจริงจัง อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาใช้มาตรการใดในการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคอาจต้องมีการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน รอบด้าน เนื่องจากมาตรการหนึ่งมาตรการใดอาจส่งผลกระทบต่อ

¹ เจ้าหน้าที่สอบสวนชำนาญการพิเศษ สำนักสอบสวน 1 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประชาชน ทั้งทางด้านสุขภาพ การประกอบอาชีพ รวมถึงการดำเนินชีวิตที่ต้องใช้ชีวิตอย่างระมัดระวังมากขึ้นด้วย

เมื่อช่วงต้นเดือนมกราคม 2564 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทยได้กลับมาอีกครั้งในหลายพื้นที่ได้มีการประกาศปิดสถานที่ที่มีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรค เช่น ตลาดสด หรือตลาดนัดชุมชน เพื่อเป็นการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาด จึงเกิดคำถามจากประชาชนว่า เหตุใดห้างสรรพสินค้ายังสามารถเปิดให้บริการได้ หรือแม้รัฐจะมีมาตรการเฝ้าระวัง และควบคุมการแพร่ระบาดของโรค แต่ประชาชนยังต้องร่วมมือในการป้องกันตนเอง ด้วยการหลีกเลี่ยงการอยู่ในที่แออัด หรือถ้าต้องเข้าไปในสถานที่ชุมชน การสวมหน้ากากอนามัย ถือเป็นเรื่องจำเป็นและมีความสำคัญอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ หน้ากากอนามัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นของประชาชนในการดำเนินชีวิต ซึ่งปัจจุบันมีหน่วยงานของรัฐ รวมถึงภาคเอกชนได้สนับสนุนหน้ากากอนามัยให้กับประชาชน แต่กลับเกิดคำถามว่า เหตุใดหน้ากากอนามัยยังกระจายไปไม่ถึงทั่วถึงประชาชนที่ขาดแคลน มากไปกว่านั้น วิธีในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ประชาชนทุกคนต่างรอคอย และมีคำถามว่า เมื่อใดที่ประชาชนคนไทยจะได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19 จึงทำให้มีประชาชนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนกรณีประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากมาตรการของรัฐในการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเด็น ดังนี้



1. กรณีการใช้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดด้วยการปิดตลาดนัดชุมชน ในขณะที่ห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อยังสามารถเปิดให้บริการได้

2. กรณีการบริหารจัดการของภาครัฐ ซึ่งได้รับการสนับสนุนหน้ากากอนามัยจากบริษัท เอกชน แต่จัดสรรหน้ากากอนามัยให้กับประชาชนยังไม่ทั่วถึง รวมทั้งไม่มีการควบคุมราคาหน้ากากอนามัยที่จำหน่ายในร้านสะดวกซื้อ

3. กรณีร้องเรียนความล่าช้าในการจัดหาวัคซีนป้องกันโควิด-19 ให้กับประชาชน

เนื่องจากการร้องเรียนเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของประชาชน และเพื่อให้การพิจารณามาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นไปอย่างรอบคอบ และสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนคนไทยว่ามาตรการป้องกันต่างๆ เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนทุกคน ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน (พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์) ได้มีข้อสั่งการให้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างเร่งด่วน รวมทั้งในประเด็นใดที่สามารถลงพื้นที่แสวงหาข้อเท็จจริงได้ ขอให้ดำเนินการลงพื้นที่แสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงอย่างครบถ้วน

พร้อมทั้งพิจารณาสั่งการให้ดำเนินการประชุม เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน เพื่อพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหให้กับประชาชน ร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564 นายวทัญญู ทิพยมณฑา รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้เข้าตรวจเยี่ยมโรงงานผลิตหน้ากากอนามัยของบริษัทเอกชนตามที่มีการอ้างถึงในคำร้องเรียน ณ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จากการลงพื้นที่ดังกล่าวปรากฏข้อเท็จจริงว่า

1. ในช่วงเดือนมีนาคม 2563 บริษัทเอกชนแห่งนี้ได้สร้างโรงงานผลิตหน้ากากอนามัย ตามเจตนารมณ์ของประธานบริษัท เพื่อที่จะผลิตและแจกจ่ายหน้ากากอนามัยฟรีแก่บุคลากรทางการแพทย์ รวมถึงประชาชนกลุ่มเปราะบางที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงหน้ากากอนามัย ภายใต้โครงการหน้ากากอนามัยฟรีเพื่อบุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาล และประชาชนทั่วไป โดยบริษัทได้ดัดแปลงอาคารของบริษัท มาสร้างเป็นห้องปลอดเชื้อผลิตหน้ากากอนามัยประเภท Surgical Mask ซึ่งหน้ากากอนามัยประเภทนี้จัดอยู่ในกลุ่มของอุปกรณ์หรือเครื่องมือทางการแพทย์ที่ต้องมีการ



ควบคุม และด้วยกำลังการผลิตจำนวน 3 ล้านชิ้นต่อเดือน กรมการค้าภายในได้ส่งเจ้าหน้าที่มาประจำที่โรงงานหน้ากากอนามัยดังกล่าว เพื่อตรวจนับจำนวนหน้ากากอนามัย และควบคุมการจัดส่งหน้ากากอนามัย

2. บริษัทเอกชนแห่งนี้ได้มอบหน้ากากอนามัยผ่านทางโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย เพื่อแจกจ่ายให้กับโรงพยาบาล บุคลากรทางการแพทย์ และประชาชนทั่วไป โดยโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์จะเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ของผู้รับหน้ากากอนามัย และพิจารณาจำนวนในการแจกจ่ายทั้งหมด ตั้งแต่เดือนเมษายน ถึงเดือนกรกฎาคม 2563 บริษัทเอกชนแห่งนี้ได้มีการส่งมอบหน้ากากอนามัยให้กับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์จำนวน 8,005,600 ชิ้น เพื่อมอบให้กับโรงพยาบาล และองค์กรการกุศล จำนวน 1,094 แห่ง ทั่วประเทศ ในช่วงเดือนสิงหาคม 2563 สถานการณ์การขาดแคลนหน้ากากอนามัยเริ่มผ่อนคลาย กรมการค้าภายในอนุญาตให้มีการจำหน่ายหน้ากากอนามัยในราคาควบคุมไม่เกินชิ้นละ 2.50 บาท บริษัทเอกชนแห่งนี้จึงเริ่มจำหน่ายหน้ากากอนามัยให้กับบริษัทภายในเครือ ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2563 อย่างไรก็ตาม บริษัทยังคงสำรองหน้ากากอนามัยให้กับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เดือนละ 315,000 ชิ้น และคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เดือนละ 15,000 ชิ้น

เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2564 พลเอก วิทวัส รชตะนันทน์ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต ผู้ตรวจการแผ่นดิน

พร้อมด้วยพันตำรวจโท กีรป กฤตธีรานนท์ นายทัญญู ทิพยมณฑา รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน นายเมธี มั่นคง ผู้อำนวยการสำนักสอบสวน 1 ประชุมเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน พร้อมทั้งพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหากรณีดังกล่าว ร่วมกับผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค กรมอนามัย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงพาณิชย์ กรมการค้าภายใน กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สถาบันวัคซีนแห่งชาติ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งบริษัทเอกชนที่เกี่ยวข้องโดยปรากฏข้อเท็จจริงจากการประชุมหารือเรื่องร้องเรียน ดังนี้



1. ประเด็นการร้องเรียนที่ 1 กรณีการใช้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดด้วยการปิดตลาดนัดชุมชน ในขณะที่ห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อยังสามารถเปิดให้บริการได้

1.1 ในช่วงเดือนธันวาคม 2563 ประเทศไทยพบการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระลอกใหม่ในบางเขตพื้นที่ อีกทั้งปรากฏว่าอาการของผู้ติดเชื้อมีลักษณะ

อาการที่แตกต่างไปจากเดิม คือ ไม่ปรากฏอาการของโรคโดยทันที รัฐบาลจึงต้องดำเนินการยกระดับมาตรการควบคุมที่จำเป็นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการลุกลามเป็นวงกว้าง นายกรัฐมนตรีจึงได้ออกข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 15) โดยประกาศ ณ วันที่ 25 ธันวาคม 2563 เพื่อเป็นข้อปฏิบัติให้กับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยในข้อ 2 ได้กำหนดกรณีการปิดสถานที่เสี่ยงต่อการติดโรค ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการจังหวัดออกคำสั่งโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 พิจารณาสั่งปิดสถานที่ที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการติดโรคและการแพร่ระบาดของโรคไว้เป็นการชั่วคราว

1.2 กรณีการปิดตลาดในจังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดนนทบุรี หรือจังหวัดปทุมธานี คณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดพิจารณาแล้วเห็นว่า ตลาดที่สั่งปิดเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่ได้สั่งปิดในทุกตลาด ประกอบกับตลาดที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดจะเป็นตลาดที่มีบุคคลภายนอกพื้นที่เดินทางเข้าไปในตลาด เช่น จังหวัดสมุทรสาคร สั่งปิดตลาดกลางกุ้ง จังหวัดนนทบุรี สั่งปิดตลาดกลางบางใหญ่ ตลาดเทศบาลเมืองบางบัวทอง ตลาดพิชัย หรือจังหวัดปทุมธานี สั่งปิดตลาดนัดวัดสระบัว ตลาดนัดวัดนพรัตน์ ตลาดนัดวัดเจริญบุญ และตลาดวัดสุทธิการาม เป็นต้น ในการปิดตลาด นั้นตลาดจะต้องดำเนินการตามมาตรการในการ

ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เช่น การทำความสะอาดตลาดสดน้ำยาฆ่าเชื้อ รวมถึงดำเนินการตรวจหาเชื้อผู้ค้าในตลาด ในกรณีที่ผู้ค้าในตลาดได้ผ่านการตรวจและไม่พบการติดเชื้อ รวมถึงได้ทำความสะอาดแผงค้าเรียบร้อยแล้ว กรมอนามัยจะเข้าไปพิจารณาและประเมินก่อนทำการเปิดตลาดให้ทำการค้าปกติต่อไป



1.3 กรณีห้างสรรพสินค้า หรือร้านสะดวกซื้อ นั้น เนื่องจากยังไม่ปรากฏว่ามีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในสถานที่ดังกล่าว จึงสามารถเปิดทำการได้ตามปกติ แต่เป็นการเปิดภายใต้เงื่อนไข เงื่อนไขเวลา และการจัดระบบและระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนดซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 16) โดยประกาศ ณ วันที่ 3 มกราคม 2564 ซึ่งจะต้องมีมาตรการคัดกรองและเข้มงวด

ความปลอดภัยด้านสุขอนามัย กล่าวคือ ให้ผู้มาใช้บริการได้มีการตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย สวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้า กำหนดการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล จำกัดจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมมิให้แออัด จัดให้มีที่ล้างมือด้วยสบู่ แอลกอฮอล์เจล หรือน้ำยาฆ่าเชื้อโรค รวมทั้งให้มีการลงทะเบียนก่อนเข้าและออกจากสถานที่ผ่านแพลตฟอร์ม www.ไทยชนะ.com และแอปพลิเคชันสมาร์ตโฟนไทยชนะ

1.4 กรมควบคุมโรคได้แนะนำให้ประชาชนดาวน์โหลดแอปพลิเคชัน “หมอชนะ” เพื่อบันทึกข้อมูลการเดินทางของผู้ใช้งานด้วยเทคโนโลยี GPS และ Bluetooth ซึ่งจะบันทึกข้อมูลการเดินทางของผู้ใช้งานได้อย่างเที่ยงตรง โดยแอปพลิเคชันหมอชนะนี้จะเป็เครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการสอบสวนโรคให้กับกรมควบคุมโรค และบุคลากรทางการแพทย์ รวมทั้งยังมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งานเอง และประชาชนทั่วไปอีกด้วย

2. ประเด็นการร้องเรียนที่ 2 กรณีขอให้ตรวจสอบการบริหารจัดการของภาครัฐ ซึ่งได้รับการสนับสนุนหน้ากากอนามัยจากบริษัทเอกชนรายหนึ่ง

2.1 สถานการณ์ความต้องการหน้ากากอนามัยของประชาชนในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาระลอกใหม่นั้น ในช่วงแรกประชาชนมีความต้องการหน้ากากอนามัยทางการแพทย์มาก เนื่องจากในช่วงสิ้นปีถึงปีใหม่ โรงงานหน้ากากอนามัยทางการแพทย์ผลิตได้ไม่เต็มกำลังการผลิต ซึ่งขณะนั้นประเทศไทยมีผู้ประกอบการผลิตหน้ากากอนามัย

ทางการแพทย์ จำนวน 78 ราย มีกำลังการผลิต 4,118,000 ชิ้นต่อวัน ซึ่งกระทรวงพาณิชย์ได้มีการรณรงค์ให้ประชาชนที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มเสี่ยงใช้หน้ากากชนิดอื่นแทนหน้ากากอนามัยทางการแพทย์ ประกอบกับมีการนำเข้าหน้ากากอนามัยจากต่างประเทศ จึงทำให้สถานการณ์ความต้องการหน้ากากอนามัยของประเทศไทยดีขึ้นตามลำดับ

2.2 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจะดำเนินการกำกับดูแลหน้ากากอนามัย 2 ชนิด ได้แก่ หน้ากากอนามัยทางการแพทย์ และหน้ากากอนามัยชนิด N95 โดยจะตรวจสอบโรงงานที่ผลิตหน้ากากอนามัยทางการแพทย์ให้เป็นไปตามที่ได้ขออนุญาตไว้กับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจะดำเนินการตรวจเฝ้าระวังในพื้นที่ที่มีการจำหน่าย และเฝ้าระวังไม่ให้มีการโฆษณาเกินจริงด้วย หน้ากากอนามัยทางการแพทย์ ถือเป็นสินค้าควบคุม กรมการค้าภายในจะดำเนินการควบคุมราคาหน้ากากอนามัยทางการแพทย์ที่ผลิตในประเทศ โดยราคาต้องไม่สูงกว่าขึ้นละ 2.50 บาท สำหรับหน้ากากอนามัยที่มีการนำเข้า หรือหน้ากากทางเลือกชนิดอื่น ๆ การควบคุมราคาจะแตกต่างกัน โดยจะคุมราคาที่ต้นทุนนำเข้า บวกอีกไม่เกินร้อยละ 60 ขึ้นอยู่กับหน้ากากอนามัยแต่ละชนิด

2.3 สำหรับประเด็นเกี่ยวกับหน้ากากอนามัยที่หน่วยงานภาครัฐได้รับการสนับสนุนจากบริษัทเอกชนรายหนึ่งนั้น บริษัทเอกชนดังกล่าวได้เป็นผู้ผลิตหน้ากากอนามัยทางการแพทย์ภายใต้โครงการหน้ากากอนามัยฟรีเพื่อ

บุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาล และประชาชนทั่วไป โดยมอบหน้ากากอนามัยผ่านทางโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย เพื่อแจกจ่ายให้กับโรงพยาบาล บุคลากรทางการแพทย์ และประชาชนที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงหน้ากากอนามัย ซึ่งโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์จะเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ของผู้รับหน้ากากอนามัย และพิจารณาจำนวนในการแจกจ่ายทั้งหมด ในขณะที่มีการตรวจสอบบริษัทเอกชนดังกล่าวได้ส่งมอบหน้ากากอนามัยให้กับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 11 ล้านชิ้น และโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ได้มีการส่งมอบหน้ากากอนามัยให้กับโรงพยาบาลทั่วประเทศ รวมถึงองค์กรการกุศล และกลุ่มเปราะบางต่าง ๆ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มผู้พิการ กลุ่มอาสาสมัคร ประมาณ 1,094 แห่ง



2.4 สำหรับประเด็นการจำหน่าย หน้ากากอนามัยในร้านสะดวกซื้อ เกินกว่าราคาที่กฎหมายกำหนดนั้น บริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจร้านสะดวกซื้อดังกล่าวชี้แจงข้อเท็จจริงว่า หน้ากากอนามัยที่จำหน่ายภายในร้านสะดวกซื้อ มีหลายชนิด สำหรับหน้ากากอนามัยทางการแพทย์นั้น ทางบริษัทไม่ได้จำหน่ายหน้ากากอนามัยที่ผลิตภายใต้โครงการหน้ากากอนามัยฟรีเพื่อบุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาล และประชาชนทั่วไปมาจำหน่ายแต่อย่างใด แต่เป็นการติดต่อกับผู้ผลิตหน้ากากอนามัยทางการแพทย์รายอื่น โดยกำหนดราคาเป็นไปตามที่กฎหมายควบคุม คือ ชั้นละ 2.50 บาท บรรจุกล่องละ 50 ชิ้น ราคากล่องละ 125 บาท นอกจากนี้ ร้านสะดวกซื้อยังจำหน่ายหน้ากากทางเลือกชนิดอื่นที่สามารถป้องกันการติดต่อ

ของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภค เช่น หน้ากากผ้า หรือ หน้ากากอนามัยป้องกันฝุ่น PM 2.5 ซึ่งหน้ากากอนามัยชนิดนี้มักใช้วัสดุที่มีประสิทธิภาพในการดักจับอนุภาคขนาดเล็กได้ หรือทำด้วยวัสดุที่สวຍงาม ทนทานต่อการใช้งาน จึงทำให้ราคา หน้ากากอนามัยทางเลือกมีราคาสูงกว่าราคา หน้ากากอนามัยทางการแพทย์

3. ประเด็นการร้องเรียนที่ 3 กรณี ร้องเรียนความล่าช้าในการจัดหาวัคซีนป้องกัน COVID-19 ให้กับประชาชน

3.1 สถาบันวัคซีนแห่งชาติชี้แจงข้อเท็จจริงว่า การจัดหาวัคซีนป้องกัน COVID-19 ให้กับประชาชนคนไทยนั้น ประเทศไทยเริ่มจัดทำแผนการจัดหาวัคซีนป้องกัน COVID-19 ตั้งแต่ช่วงกลางปี พ.ศ. 2563 ซึ่งในขณะนั้น บริษัทผู้ผลิตวัคซีนป้องกัน COVID-19 ต่างอยู่ในระหว่างการพัฒนา และทดสอบวัคซีน โดยที่ยังไม่มีผลการศึกษาที่ชัดเจนเกี่ยวกับประสิทธิภาพ และความปลอดภัยของวัคซีน มีเพียงข้อมูลจากการคาดการณ์ล่วงหน้าเท่านั้น หากวัคซีนที่ทำการจองไม่ได้ผล จะต้องสูญเสียงบประมาณในการจองวัคซีนไปโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้น การจัดซื้อวัคซีนป้องกัน COVID-19 จึงเป็นการจัดซื้อภายใต้ความเสี่ยง โดยรัฐบาลไทยต้องทำการจองวัคซีนล่วงหน้า ทั้งที่ยังไม่มีวัคซีนป้องกัน COVID-19 การดำเนินการจัดซื้อวัคซีนป้องกัน COVID-19 ยังมีปัญหาและอุปสรรคตามพระราชบัญญัติการจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ที่การจัดซื้อและการชำระเงินจะต้องมีสินค้า



อยู่ในท้องตลาดจริง สถาบันวัคซีนแห่งชาติ ได้มีการหารือประเด็นดังกล่าวกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานอัยการสูงสุด กรมบัญชีกลาง สำนักงานงบประมาณ โดยพิจารณาเห็นว่าการจัดหาวัคซีนป้องกัน COVID-19 เป็นอำนาจของคณะกรรมการวัคซีนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติความมั่นคงด้านวัคซีนแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ในการจองวัคซีนป้องกัน COVID-19 ล่วงหน้า เนื่องจากเป็นลักษณะของการสนับสนุนการวิจัยวัคซีนที่ต้องมีการลงทุน

3.2 ขณะที่มีการแสวงหาข้อเท็จจริง ประเทศไทยจัดหาวัคซีนป้องกัน COVID-19 จาก 2 บริษัท ได้แก่ บริษัท Sinovac Biotech จำกัด ซึ่งเป็นผู้ผลิตวัคซีนของประเทศจีน จำนวน 2 ล้านโดส และกับบริษัท AstraZeneca จำกัด ซึ่งใช้เทคโนโลยีของมหาวิทยาลัย Oxford จำนวน 26 ล้านโดส รวมทั้งยังมีแผนที่จะจัดซื้อวัคซีนเพิ่มขึ้นอีก 35,000,000 โดส เพื่อให้ครอบคลุมประชาชน จำนวน 33,000,000 คน กรณีการพิจารณาให้บริษัท สยามไบโอไซเอนซ์ จำกัด เป็นผู้รับการถ่ายทอดกระบวนการผลิตจากมหาวิทยาลัย Oxford นั้น เนื่องมาจากเป้าหมายในการผลิตวัคซีนของมหาวิทยาลัย Oxford มีเงื่อนไขอยู่ว่า วัคซีนควรมีราคาไม่แพง โดยบริษัทที่เข้าเงื่อนไขการผลิตวัคซีนในประเทศไทย คือ บริษัท สยามไบโอไซเอนซ์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่มีเครื่องมือและความสามารถตรงกับความต้องการของบริษัท AstraZeneca จำกัด ซึ่งขณะนี้ทางบริษัท สยามไบโอไซเอนซ์ จำกัด ได้เริ่มดำเนินการผลิต

ด้วยสำคัญ คาดการณ์ว่าสามารถเริ่มผลิตวัคซีนในช่วงปลายเดือนพฤษภาคม 2564 โดยจะเป็นบริษัทเดียวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็นศูนย์กลางการผลิตวัคซีนป้องกัน COVID-19 ของมหาวิทยาลัย Oxford

3.3 วัคซีนป้องกัน COVID-19 ต้องขึ้นทะเบียนในประเทศไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จึงจะสามารถนำมาใช้ในประเทศไทยได้ ซึ่งการขึ้นทะเบียนจะพิจารณาองค์ประกอบใน 3 ด้าน ประกอบด้วย คุณภาพ ประสิทธิภาพ และความปลอดภัยของวัคซีน ในขณะนั้นมีวัคซีนป้องกัน COVID-19 จาก 3 บริษัท ที่ได้มีคำขอขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ประกอบด้วย บริษัท AstraZeneca จำกัด ได้อนุมัติทะเบียนแล้ว เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2564 บริษัท Sinovac Biotech จำกัด ได้ยื่นข้อมูลมาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร แต่เนื่องจากวัคซีนของบริษัทนี้อยู่ระหว่างการยื่นขึ้นทะเบียนที่ประเทศจีนและยังอยู่ระหว่างการศึกษา และบริษัท Johnson & Johnson อยู่ในระหว่างการศึกษาในระยะที่ 3 โดยได้มีการยื่นข้อมูลมาเพื่อพิจารณาบางส่วน

3.4 สำหรับประเด็นการจัดซื้อวัคซีนป้องกัน COVID-19 โดยโรงพยาบาลเอกชนหรือองค์กรการปกครองท้องถิ่นนั้น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาชี้แจงข้อเท็จจริงว่าประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การจัดหาวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)) ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินหรือเหตุ

จำเป็น พ.ศ. 2563 ประกาศ ณ วันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2563 กำหนดให้กรมควบคุมโรค ดำเนินการจัดซื้อและบริหารจัดการวัคซีนที่จัดหา และกระจายวัคซีนตามแผนการบริหารจัดการวัคซีน กำกับคุณภาพวัคซีนและมาตรฐาน และติดตามการกระจายวัคซีนให้ตรงกลุ่มเป้าหมายและติดตามอาการไม่พึงประสงค์ ภายหลังการได้รับวัคซีน เนื่องจากในช่วงแรก วัคซีนมีปริมาณจำกัด ประกาศดังกล่าวจึงให้ หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการกระจายวัคซีน เพื่อให้กระจายวัคซีนได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย และ มีความปลอดภัยกับผู้ที่ได้รับวัคซีนสูงสุด การ พิจารณาการนำเข้าวัคซีนป้องกัน COVID-19 จะต้องพิจารณาภายใต้ภาวะวิกฤติ หรือสภาวะ การแพร่ระบาดของโรค

เมื่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับ ข้อเท็จจริงจากการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยการ ประชุมหารือ ประกอบกับการลงพื้นที่ตรวจสอบ ข้อเท็จจริงแล้ว พิจารณาเป็นรายประเด็นได้ดังนี้

1. ประเด็นการใช้มาตรการป้องกันการ แพร่ระบาดของโรคด้วยการปิดตลาดนัดชุมชน ในขณะที่ ห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อยังสามารถ เปิดให้บริการได้ นั้น ตามข้อ กำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 15) ประกาศ ณ วันที่ 25 ธันวาคม 2563 กำหนดให้ผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร และผู้ว่า ราชการจังหวัดออกคำสั่งโดย

อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 พิจารณาสั่งปิดสถานที่ที่มีโอกาสเสี่ยง ต่อการติดโรคและการแพร่ระบาดของโรคไว้ เป็นการชั่วคราว โดยการพิจารณาปิดสถานที่ใด นั้น จะขึ้นอยู่กับระดับความเสี่ยงและความ รุนแรงของการแพร่ระบาดของโรคในพื้นที่ ดังกล่าว ซึ่งไม่ได้มีการสั่งปิดตลาดในทุกตลาด แต่เป็นการปิดเฉพาะตลาดที่พบว่าเป็นแหล่ง แพร่ระบาด หรือตลาดที่มีความเสี่ยงสูงต่อการ แพร่ระบาดของโรคเท่านั้น สำหรับกรณีการเปิด ห้างสรรพสินค้า หรือร้านสะดวกซื้อ เนื่องจาก ยังไม่ปรากฏว่าสถานที่ดังกล่าวเป็นแหล่ง แพร่ระบาดของโรค หรือมีความเสี่ยงต่อการ ติดโรค จึงสามารถเปิดทำการได้ตามปกติ แต่ ต้องอยู่ภายใต้มาตรการคัดกรองและเข้มงวด ความปลอดภัยด้านสุขอนามัยอย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดออกตามความใน มาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหาร ราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับ ที่ 16) ประกาศ ณ วันที่ 3 มกราคม 2564 กรณี จึงถือได้ว่า การที่ผู้ว่าราชการจังหวัด โดยความ เห็นชอบของคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัด



สั่งปิดตลาดจึงไม่ได้เป็นการเลือกปฏิบัติ แต่เป็นการพิจารณาโดยคำนึงถึงการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ที่กำกับดูแลและรับผิดชอบ ไม่ให้มีการแพร่ระบาดเป็นวงกว้างต่อไป

2. ประเด็นการบริหารจัดการของภาครัฐ ซึ่งได้รับการสนับสนุนหน้ากากอนามัยจากบริษัท เอกชนรายหนึ่ง จัดสรรหน้ากากอนามัยให้กับประชาชนยังไม่ทั่วถึง รวมทั้งไม่มีการควบคุมราคาหน้ากากอนามัยที่จำหน่ายในร้านสะดวกซื้อนั้น จากการแสวงหาข้อเท็จจริงประกอบกับการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ โรงงานผลิตหน้ากากอนามัย ปรากฏว่า บริษัทดังกล่าวได้ดำเนินโครงการหน้ากากอนามัยฟรีเพื่อบุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาล และประชาชนทั่วไป โดยผลิตหน้ากากอนามัยทางการแพทย์และมอบให้กับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เพื่อแจกจ่ายให้กับโรงพยาบาลบุคลากรทางการแพทย์ และประชาชนที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงหน้ากากอนามัย สำหรับกรณีการจำหน่ายหน้ากากอนามัยภายในร้านสะดวกซื้อนั้น บริษัทดังกล่าวมิได้นำหน้ากากอนามัยที่ผลิตภายใต้โครงการดังกล่าวมาจำหน่ายแต่อย่างใด แต่เป็นการติดต่อกับผู้ผลิตหน้ากากอนามัยทางการแพทย์รายอื่น และกำหนดราคาเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด แต่เนื่องจากหน้ากากอนามัยทางการแพทย์มีปริมาณจำกัดจึงทำให้จำหน่ายหมดภายในเวลารวดเร็ว จึงถือได้ว่า โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ได้ดำเนินการแจกจ่ายหน้ากากอนามัยทางการแพทย์ที่ผลิตโดยบริษัท

เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด ให้กับกลุ่มเป้าหมายเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการจำหน่ายหน้ากากอนามัยทางการแพทย์ในร้านสะดวกซื้อยังอยู่ภายใต้การกำกับดูแลในด้านราคาของกรมการค้าภายใน และการควบคุมคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาด้วย

3. กรณีร้องเรียนความล่าช้าในการจัดหาวัคซีนป้องกัน COVID-19 ให้กับประชาชน นั้น จากการแสวงหาข้อเท็จจริงปรากฏว่า การจัดหาวัคซีนป้องกัน COVID-19 ของประเทศไทยเริ่มกระบวนการตั้งแต่ในช่วงที่บริษัทผู้ผลิตวัคซีนป้องกัน COVID-19 อยู่ในระหว่างการพัฒนา และทดสอบวัคซีน โดยที่ในขณะนั้นยังไม่มีผลการศึกษาที่ชัดเจนเกี่ยวกับประสิทธิภาพและความปลอดภัยของวัคซีน แต่ในขณะเดียวกันหากประเทศไทยยังไม่ดำเนินการจับจองวัคซีนกับบริษัทผู้ผลิตรายใด อาจทำให้การนำวัคซีนป้องกัน COVID-19 มาใช้กับประชาชนเกิดความล่าช้าไม่ทันต่อสถานการณ์ความรุนแรงของโรคได้ ด้วยเหตุนี้ การจัดหาวัคซีนป้องกัน COVID-19 จึงเป็นการพิจารณาจัดซื้อภายใต้ความเสี่ยง โดยต้องทำการจองวัคซีนล่วงหน้า ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคในการใช้จ่ายงบประมาณตามพระราชบัญญัติการจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เนื่องจากการจัดซื้อภายใต้พระราชบัญญัติดังกล่าวจะต้องเป็นกรณีที่มีวัคซีนเกิดขึ้นแล้ว อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติความมั่นคงด้านวัคซีนแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ได้เปิดโอกาสให้คณะกรรมการวัคซีนแห่งชาติสามารถใช้จ่ายงบประมาณ

ในการพิจารณาวิจัยพัฒนาได้ ขณะนี้ประเทศไทยได้ จัดซื้อวัคซีนป้องกัน COVID-19 จาก 2 บริษัท ได้แก่ บริษัท ซิโนแวค ไบโอเทค จำกัด จำนวน 2,000,000 โดส และจากบริษัท AstraZeneca จำกัด จำนวน 26,000,000 โดส รวมทั้งมีแผนที่จะจัดซื้อวัคซีนเพิ่มขึ้นอีก 35,000,000 โดส ซึ่งประเทศไทยตั้งเป้าหมายในการจัดหาวัคซีน ป้องกัน COVID-19 ให้ครอบคลุมประชาชน จำนวน 33,000,000 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 50 ของประชาชนทั้งประเทศ สำหรับวัคซีนที่จัดซื้อ ไว้แล้วคาดว่าจะได้รับตั้งแต่ในเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม 2564 โดยฉีดวัคซีน เริ่มแรกในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2564 กรณีจึง ถือได้ว่า คณะกรรมการวัคซีนแห่งชาติ และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการจัดหาวัคซีน ป้องกัน COVID-19 เป็นไปด้วยความรอบคอบ แล้ว

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวยังไม่อาจรับฟัง ได้ว่า หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องไม่ปฏิบัติตาม กฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจ ตามกฎหมายที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือ ความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน ดังนั้น ปัญหา ตามคำร้องเรียนในเรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่มีได้เป็น ไปตามมาตรา 22(2) ตามประกาศผู้ตรวจการ แผ่นดิน พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดเรื่องให้ผู้ตรวจการ แผ่นดินไม่รับไว้พิจารณาตามมาตรา 37(8) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 อาศัยอำนาจ ตามความในมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราช บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการ แผ่นดิน พ.ศ. 2560 ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมี

คำวินิจฉัยให้ยุติเรื่องร้องเรียน อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากมาตรการ ของรัฐในการป้องกันและควบคุมการแพร่ ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างแท้จริง ผู้ตรวจการแผ่นดินมีข้อเสนอแนะ ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. กรณีการสั่งปิดสถานที่ที่มีโอกาสเสี่ยง ต่อการติดโรคและการแพร่ระบาดของโรค เป็นการชั่วคราว ในกรณีที่เป็นการสั่งปิดตลาด หรือสถานที่ที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิการประกอบ อาชีพของประชาชนเป็นวงกว้าง ขอให้ศูนย์ บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 และกระทรวงมหาดไทย สั่งปิดสถานที่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจหา ผู้ติดเชื้อ มุ่งเน้นเกี่ยวกับการฆ่าเชื้อทำความสะอาดพื้นที่ที่สำคัญ และควรกำหนดระยะเวลา ปิดโดยให้กระทบต่อการประกอบอาชีพ ของประชาชนน้อยที่สุด โดยขอให้ทุกสถานที่ เข้มงวดมาตรการคัดกรองและความปลอดภัย ด้านสุขอนามัย รวมทั้งขอให้กรมควบคุมโรค เร่งประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการให้ประชาชน ทุกคนใช้แอปพลิเคชัน “หมอชนะ” ในการ บันทึกข้อมูลการเดินทาง เพื่อประโยชน์ต่อการ ป้องกันตนเองในการจะเข้าหรือพบว่าเคยเข้าไป ในสถานที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ

2. กรณีการจัดสรรหน้ากากอนามัย เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงหน้ากากอนามัย อย่างทั่วถึง ขอให้ศูนย์บริหารสถานการณ์ แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และกระทรวงสาธารณสุข ประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการใช้

หน้ากากอนามัยทางเลือกชนิดอื่น ซึ่งเพียงพอต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่วนหน้ากากอนามัยทางการแพทย์นั้นเหมาะสำหรับให้บุคลากรทางการแพทย์เป็นผู้ใช้งาน ซึ่งจะทำให้สถานการณ์ความต้องการหน้ากากอนามัยทางการแพทย์ไม่เกิดการขาดแคลน อย่างไรก็ตาม หากประชาชนยังต้องการหน้ากากอนามัยทางการแพทย์ที่มีราคาถูกก็ยังสามารถซื้อได้จากร้านสะดวกซื้อ จึงขอความร่วมมือให้ภาคเอกชนจัดหาหน้ากากอนามัยทางการแพทย์มาจำหน่ายเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งให้คัดเลือกหน้ากากอนามัยทางเลือกที่มีคุณภาพดี แต่มีราคาที่สมเหตุสมผลมาจัดจำหน่าย

3. กรณีการจัดหาวัคซีนป้องกัน COVID-19 ในช่วงของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งเป็นสถานการณ์ฉุกเฉิน วัคซีนป้องกัน COVID-19 มีปริมาณจำกัด ประกอบกับเพื่อให้การบริหารจัดการวัคซีนเป็นประโยชน์กับผู้ที่มีความเสี่ยงสูง รวมทั้งเกิดความปลอดภัยกับผู้ได้รับวัคซีนอย่างสูงสุด จึงขอให้กระทรวงสาธารณสุข และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ประชาสัมพันธ์ให้ภาคเอกชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เตรียมจัดซื้อวัคซีนป้องกัน COVID-19 ได้รับทราบและเข้าใจว่า ในระยะแรกนี้ หน่วยงานภาครัฐเท่านั้นที่จะดำเนินการจัดซื้อและบริหารจัดการวัคซีน และกระจายวัคซีนตามแผนการ

บริหารจัดการวัคซีนเพื่อให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และเพื่อให้สามารถติดตามอาการไม่พึงประสงค์ภายหลังการได้รับวัคซีน จึงยังไม่สามารถให้ภาคเอกชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดซื้อวัคซีนป้องกัน COVID-19 กับผู้ผลิตวัคซีนได้โดยตรง

จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้ตรวจการแผ่นดินมิได้มุ่งหมายในการกล่าวโทษหรือจับผิดการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ แต่ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีความมุ่งหมายที่จะขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมที่เกิดกับประชาชน ส่งเสริมสนับสนุนและให้คำแนะนำ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และยิ่งไปกว่านั้น เมื่อประเทศไทยตกอยู่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ประชาชน องค์กร บริษัท ห้างร้าน ต่างได้รับผลกระทบ และความเดือดร้อนจากเหตุการณ์นี้แทบทั้งสิ้น การกล่าวโทษหน่วยงานภาครัฐหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งจึงไม่ใช่ทางออกสำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ แต่การพิจารณาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนน่าจะเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และมีคุณค่าที่สุดสำหรับประชาชนในภาวะเช่นนี้ ●